

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЯКІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ У СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ НЕОБХІДНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

Статтю присвячено формуванню та розвитку комплексних професійних компетенцій майбутніх економістів, заснованих на аналізі зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на якість професійної підготовки фахівців економічного профілю з метою вдосконалення існуючих систем педагогічно-організаційного забезпечення, що має суттєві недоліки, пов'язані із відсутністю комплексного, сучасного підходу до формування компетенцій, пропонується система виокремлення необхідних компетенцій на основі аналізу актуальних суб'єктивних та об'єктивних факторів впливу.

Ключові слова: фактор впливу; професійна підготовка; професійна компетенція; виробничі завдання.

Постановка проблеми. Процес вдосконалення професійної підготовки економістів, її ефективність та результативність формуються під впливом політичних, соціальних, економічних умов у суспільстві.

Інформатизаційні та глобалізаційні процеси у суспільстві та загальна інформатизація будь якої сфери діяльності формують та систематизують ряд нових факторів впливу на якість професійної підготовки економістів.

На сьогодні нехтування особливостями професійної підготовки під час складання педагогічної бази призводить до зниження якості не тільки процесу навчання а й професійної освіти в цілому. В першу чергу, це зумовлено відсутністю у організаційному забезпеченні професійної підготовки внутрішніх факторів впливу та розробка неактуальних факторів зовнішнього, що призводить до не відповідності педагогічної основи забезпечення професійної підготовки до сучасних вимог та зниження мотивації студентів. При цьому ж, розробка педагогічно-організаційних систем що базуються на актуальних чинниках, які мають детермінований вплив, дозволяє задовольнити одночасно, як виклики сучасного економічного середовища, так і особисті потреби. Це вирішує в, першу чергу, одну з основних проблем сучасної професійної освіти – формування навичок пізнання нових видів діяльності, нових знань за умов постійної зміни інформації, національні та культурні особливості в умовах інтеграції, нові типи управління, тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам професійної підготовки фахівців економічного профілю приділяли увагу наступні науковці: В. Я. Бобров, Л. О. Каніщенко, К. Ф. Беркита, Є. М. Калицький, В. Ю. Стрельников. Зокрема, створення організаційно-педагогічних умов навчання фахівців фінансового профілю вивчали О. В. Куклін,

Й. Бринкель. Особливості психолого-педагогічної підготовки економістів в університетах вдосконалювали В. В. Валешний, Г. О. Ковальчук, В. А. Козаков. Формування комунікативних умінь майбутніх економістів досліджували Н. Ю. Бутенко, Н. П. Статінова, Т. Л. Шепеленко. Проте варто зазначити, що на сьогоднішній день відчувається брак досліджень у сфері оцінки і формування системи якості професійної підготовки. До того ж, за умов наявності багаторівневого і безперервного потоку інформації недостатньо досліджено процес його пізнання, потребує розробки комплекс навичок та вмінь, необхідних для освоєння значно більшого і якісно нового об'єму інформації ніж той, який був об'єктом дослідження у минулому.

Мета статті. Розробка основних засад формування професійних компетенцій майбутніх економістів, що заснована на поєднанні впливу зовнішніх та внутрішніх факторів.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи фактори впливу на якість професійної підготовки економістів, слід звернути увагу на загальні чинники впливу у системі професійної підготовки. І. Г. Бурдак виділяє серед інших такі базові фактори, як зміст навчання, методи навчання, організація пізнавальної діяльності, особисті знання та вміння, працелюбність, дисципліна, зв'язок студента і викладача [1]. Безумовно, такий ряд факторів є базовою основою будь-якого програмного матеріалу, що поділяється на інформативно-змістовні модулі за метою освоєння. Як правило, це загальне уявлення про знання та вміння. Але постає питання про те, чи можливо за допомогою загальних факторів впливу розподілити програмне забезпечення на ці категорії з урахуванням професійних особливостей. Чи повинні бути виокремлені фактори за галузями знань і на скільки уніфіковані чинники складають систему професійної підготовки економістів.

Очевидно, що для цього мають бути створені специфічні умови, які формуватимуть професійні компетенції економіста, що передбачають окрім опанування когнітивних схем, способів маніпулювання предметом своєї праці, прийняття професійних норм та цінностей, особливостей комунікації та стилю спілкування, соціального оточення закономірно супроводжується змінами уявлень людини про себе, власні здібності, інтенсивним професійним самовизначенням та пошуком свого місця у професійному світі [2]. Для реалізації такого підходу мають бути враховані об'єктивні – зовнішні та суб'єктивні, тобто внутрішні

фактори. При цьому до зовнішніх факторів слід відносити соціально-економічні чинники та загальні принципи у трактуванні близькому до визначення В. Осадчого, що за своїм походженням принципи є теоретичним узагальненням практики, виникають з досвіду практичної діяльності та носять об'єктивний характер [3], що і відносить поняття принципів навчання до зовнішніх факторів. Варто зауважити, що на разі має саме виокремлення новіших зовнішніх факторів впливу і підходів до їх реалізації, як розробка концепції актуальних тенденцій у зміні об'єктивного середовища.

Таблиця 1

Зовнішні фактори забезпечення якості професійної підготовки майбутніх економістів

Фактори	Опис	Формування професійної компетенції
1. Глобалізація та інформатизація суспільства.	Процес сучасної освіти загалом і підготовки спеціалістів зокрема, у середньому на 70 % більш інформаційно місткій у порівнянні з аналогічним показником 10-річної давнини. При цьому інформація містить на 85 % більше інтернаціонального контенту [3].	– Перетворення інформації; – пошукові задачі; – розрахунково-аналітичні завдання.
2. Інформатизація професійного середовища.	Сучасної економіка базується на новітніх технологіях та інтелектуальному відтворенні, що постійно модернізуються під впливом зміни інформаційних потоків.	– Інтелектуальні задачі; – інформаційно-комунікативні завдання.
3. Реалізація професійних функцій засобами інформаційних технологій.	Інформаційні технології виступають, на разі, засобами розвитку професійної підготовки.	Відтворення на практиці принципів наукової актуальності, систематичності, послідовності навчання.
4. Сталий (безперервний) процес навчання	Зміна професійних викликів, що адаптуються під високу швидкість зміни виробничих завдань.	Концепція навчання «протягом життя», при максимальному застосуванні набутих у процесі підготовки у ВНЗ знань без тривалих довчань та перекваліфікації.

Таким чином, реалізація факторів впливу на процес формування професійних компетенцій майбутніх економістів відбувається у процесі підготовки за умови врахування необхідного спектру вмінь та навичок. Розкриття сутності зовнішніх факторів допомагає встановити на які саме аспекти процесу підготовки вони мають найвизначніший вплив і структурування яких саме трудових функцій вони забезпечують.

Аналіз професіограм, що був проведений О. Романовою [4] доводить, що превалюючи види трудової діяльності економістів це: збір, обробка, систематизація, структурування інформації, аналіз економічних ситуацій, стану фінансової діяльності, переробка даних господарського обліку, оптимізація діяльності

підприємства, тактичне та стратегічне планування, брендування товару, облік доходів та витрат, управління грошовими потоками, залучення інвестицій, нівелювання ризиків, контролінг та фінансовий інжиніринг. Перелік таких видів діяльності повністю відповідає концепції впливу наведених зовнішніх факторів, а отже підкреслює актуальність формування відповідних компетенцій.

При цьому не можливо не приділити увагу соціально-економічним потребам особистості, отже без суб'єктивного боку забезпечення якості професійної підготовки неможливо казати про слідування принципу комплексності.

Рис 1. Внутрішні фактори впливу на забезпечення якості професійної підготовки економістів.

Активізуючі фактори – це суб'єктивні, мотивуючі чинники, в першу чергу до них відноситься зацікавленість, впевненість у виборі, самоактуалізація студента. Ряд науковців засновують сукупність ціннісно-смыслових компетенцій та компетенцій особистісного самовдосконалення [5] саме на результатах впливу активуючого фактору. Отже адекватно відносити формування компетенції мотивації та самомотивації до втілення саме цього внутрішнього фактору.

Пізнавальні фактори впливу відносяться до внутрішніх бо виконують когнітивну роль у процесі підготовки майбутніх фахівців. При цьому компетенції що мають структуруватись під впливом цих факторів не обмежуються суто активним процесом пізнання й сприйняття знань. У сучасній системі професійної підготовки когнітивні фактори формують навички самооцінки, критичного мислення, аналізу здатності до певного виду професійної діяльності, розвитку самостійності та вміння працювати у робочих групах, виконувати різні професійні та комунікативні обов'язки. Отже пізнавальна компонента є складовою професійної компетенції на ряду із ціннісно-орієнтаційною і настаново-поведінковою. [6] Виокремлення необхідності формування даних особистісних компетенцій у рамках педагогічно-організаційної бази не тільки підвищує якість професійної підготовки майбутніх фахівців але й задовольняє внутрішні соціально-комунікативні потреби студента.

Прикладні або практичні фактори, відносячись до внутрішніх чинників, знаходяться принципово близько до парадигми зовнішніх через свою практичну спрямованість. Г. Хайдегер, наприклад, відносить компетенції, що передбачаються прикладними факторами до діяльнісного виміру – планування, підготовка, виконання, перевірка, тощо. [7] Проте можливість оптимально використовувати знання задовольняє, в першу чергу, особистісні потреби. Отже саме наповнення, характер та специфіка таких знань підпадають під вплив зовнішніх факторів. Практичний аспект діяльнісних або прикладних чинників полягає, перш за все, у формуванні навичок вирішення професійних задач оптимальним, модернізованим та концептуалізованим методом, що розширює компетенції, які формуються під впливом зовнішніх факторів.

Об'єднання об'єктивних та суб'єктивних факторів впливу на якість професійної підготовки в одну систему, дозволяє забезпечувати формування компетенцій з урахуванням як динамічних змін зовнішнього середовища, так і внутрішніх потреб особистості. Це дозволяє досягнути принципу комплексності і передбачає реалізацію таких важливих функцій професійної підготовки майбутніх економістів як:

- Формування навичок обробки інформації за сучасними технологіями і методиками, управління, оптимізації та структуризації інформаційних процесів;
- формування практичних вмінь самостійного вирішення саме тих виробничих задач, що складають основу прикладної професійної діяльності економістів під час робочого процесу;
- створення єдиної системи неперервної професійної освіти від рівня ВНЗ до загальнодержавної системи, глобалізації процесу навчання;
- імплементація ідеї співробітництва сукупно із концепцією підготовки на перспективу, що забезпечує єдність змістовної та процесуальної компоненти системи професійної підготовки;
- впровадження інформативної, інноваційної та творчої підготовки як єдиної системи для синтезу і аналізу отриманих знань.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В умовах інформатизації та глобалізації суспільства, змін викликів виробничого середовища та мотиваційних орієнтирів, важливо адаптувати педагогічно-організаційні ресурси. В дослідженні розроблено систему формування професійних компетенцій майбутніх економістів, засноване на аналізі впливу зовнішніх та внутрішніх факторів якості професійної підготовки. Такий підхід дозволяє враховувати важливі аспекти професійного становлення, що виникають у процесі навчання, забезпечувати формування необхідних компетенцій у комплексі професійної актуалізації та задоволення особистісних потреб. Це відкриває перспективи як подальшого вивчення факторів впливу на якість професійної підготовки, так і розробки комплексних підходів на їх основі.

Список використаних джерел

1. Бурдак І. Г. Чинники впливу на якість підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах / І. Г. Бурдак // Держава та регіони, Серія : Економіка та підприємництво. – 2009. – № 7. – С. 45–51.
2. Абдуллаева М. М. Профессиональная идентичность личности: психосимантический подход / М.М. Абдуллаева // Психологический журнал. – 2004. – Т. 25. – № 2. – С. 86–95.
3. Биков В. Ю. Технології хмарних обчислень-провідні інформаційні технології подальшого розвитку інформатизації системи освіти України / В. Ю. Биков // комп'ютер у школі та сім'ї. – 2011. – № 6. – С. 3–11.
4. Романова Е. В. 99 популярных профессий. Психологический анализ и професиограммы / Е. В. Романова. – 2-ое изд. – СПб. : Питер, 2007 – 464 с.
5. Хуторской А. В. Педагогическая инноватика / А. В. Хуторской. – М. : Академия, 2008. – 256 с.
6. Петрук В. А. Теоретико-методичні засади формування базових професійних компетенцій у майбутніх фахівців; дис. ... доктора пед.наук : 13.00.04 / В. А. Петрачук; національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова – К., 2008. – 274 с.
7. Heidegger G. Von Schlüsselqualifikationen zu Schlüsselkompetenzen. Schlsselqualifikationen kontrovers / G. Heidegger. – Aargau, 1996. – 158 p.

И. В. Стройнецкая,
преподаватель кафедры профессионального англоязычного обучения,
ЧНУ им. П. Могила, г. Николаев, Украина

**ФАКТОРЫ ВЛИЯНИЯ НА КАЧЕСТВО ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ
ЭКОНОМИСТОВ В СИСТЕМЕ ФОРМИРОВАНИЯ НЕОБХОДИМЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ**

Статья посвящена формированию и развитию комплексных профессиональных компетенций будущих экономистов, основанных на анализе внутренних и внешних факторов влияния на качество профессиональной подготовки специалистов экономического профиля. С целью совершенствования существующих систем педагогическо-организационного обеспечения, которые имеют существенные недостатки, связанные с отсутствием комплексного, современного подхода к формированию компетенций, предлагается система выделения необходимых компетенций на основе анализа актуальных субъективных и объективных факторов влияния.

Ключевые слова: фактор влияния; профессиональная подготовка; профессиональные компетенции; производственные задачи.

I. V. Stroynets'ka,
lecturer at the Department of Professional English Education,
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolayiv, Ukraine

**FACTORS AFFECTING TO THE QUALITY OF THE VOCATIONAL TRAINING FOR ECONOMISTS
IN THE SYSTEM OF THE REQUIRED COMPETENCIES FORMATION**

The article is devoted to the formation and development of integrated professional competencies of the future economists based on the analysis of internal and external factors affecting the vocational training quality of specialists in economics. In order to improve the existing systems of pedagogical and organizational support which have significant drawbacks connected with lack of a comprehensive, modern approach to the formation of competencies a system of allocating the necessary competencies on the basis of analysis of the actual subjective and objective factors of influence is proposed.

Key words: factor of influence; vocational training; professional competence; production tasks.

Рецензенти: *Мещанинов О. П.*, д-р пед. наук, професор;
Коваль Г. В., д-р наук з держ. упр., в.о. професора.

© Стройнецка І. В., 2017

Дата надходження статті до редколегії 7.04.2017